

HELT ÆRLIG!

Lærerveiledning

Redd Barna

Kjære lærer

Dette er en veileder som medfølger for gjennomføring av prosjektet **Helt ærlig!**. Veilederen inneholder tips til undervisning, hvilke kompetansemål øvelsene og prosjektet svarer til, hvor du kan finne andre relevante ressurser og forslag til hvordan prosjektet kan legges opp på skolen.

Hva er Helt ærlig!

Helt ærlig! er et medvirknings- og demokratiopplæringsprosjekt, som gjennom trygge rammer i skolen legger til rette for reell medvirkning og skaper tillit til og kunnskap om demokratiske prosesser og strukturer. Dersom du som lærer har spørsmål om gjennomføringen av prosjektet eller trenger tips og råd for hvordan dere kan legge det opp på deres skole, ikke nøl med å ta kontakt med oss på heltaerlig@reddbarna.no

Hvorfor være med på Helt ærlig!

Prosjektet er et godt verktøy for å jobbe tverrfaglig, og egner seg svært godt som verktøy for å integrere demokrati og medborgerskap i flere fag. De to øvrige tverrtemaene folkehelse og livsmestring og bærekraftig utvikling kan også i mindre eller større grad knyttes til prosjektet.

Prosjektet legger en ramme for å jobbe med eksisterende læreplaner og kompetansemål, og det å kunne jobbe både med fagkonsentrasjon og fagintegrasjon. Temaet eller saken elevene velger legger premissene for hva man går i dybden på, mens prosjektet som helhet bygger på å lære om de politiske strukturene både lokalt og nasjonalt, hvordan man kan få sin stemme hørt, demokratiet og politisk påvirkning.

Hovedmål for prosjektet (for elevene):

Bidra til mestring for barn og unge gjennom innflytelse og mulighet til å skape endring i sitt lokalmiljø.

- Gi elever reell innflytelse i skolehverdagen, og å styrke skolens rolle som pådriver for meningsfull medvirkning og demokratisk deltakelse.
- Gi elever erfaring med og praktisere ulike former for demokratisk deltakelse og medvirkning.

Hvordan gjennomføre Helt ærlig!

Sluttproduktet er tiltaket/tiltakene elevene skal presentere for politikerne på slutten av prosjektperioden, men underveis står du som lærer fritt til å bruke prosjektet i så stor eller liten grad som du selv ønsker i undervisningen. Det medfølger en hel del klasseromsøvelser og forslag til undervisningsopplegg i prosjektet, og dette er ment som støtte og tips til lærerne, men det er opp til skolen og lærerteamet selv å bestemme hvordan man vil legge opp undervisningen og opplegget. Redd Barna kan også støtte med forslag til utflukter, relevante foredragsholdere eller organisasjoner som kan bidra inn i undervisningen, om tematikken eller den mer overordnede politiske og demokratiske opplæringen. Lærerne er selv ansvarlige for å bestemme vurderingsgrunnlag for elevene.

Prosjektet er todelt: elevene vil jobbe med tematikken de har stemt frem og skal finne tiltak innenfor. Samtidig har prosjektet et mål om å styrke elevenes forståelse for og kunnskap om politiske prosesser og lokaldemokratiet. Undervisningsmateriellet som følger i veiledningen er ment som vektøy for lærerne til å koble disse to delene av prosjektet sammen.

Faste begivenheter i prosjektet (høst-gjennomføring/vår-gjennomføring):

- **Før sommeren/jul** møtes Redd Barna og lærere for planlegging av prosjektet. 🕒 1 time
- **Uke 33/starten av januar** planlegges datoer og prosjektet mer i detalj. 🕒 1 time
- **Tidlig september/ slutten av januar** starter vi med kick off og VALGDAG hvor politikerne legger frem saker og elevene velger! 🕒 1 time

Arbeid på skolen – lærerne underviser med prosjektet som verktøy i undervisningen. Redd Barna støtter og rådgir. Elevene skal jobbe med tematikken og finne frem til tiltak i saken.

- **Midten av oktober/mars** presenterer elevene utkastene sine for politikerne på dialogmøtet. 🕒 1 time per klasse

Arbeid på skolen – lærerne underviser med prosjektet som verktøy i undervisningen. Redd Barna støtter og rådgir. Elevene skal jobbe med tematikken og finne frem til tiltak i saken.

- **Starten av desember/april** avholdes avslutningen hvor elevene presenterer og overrekker tiltakene sine til politikerne! 🕒 1 time

Forslag til gjennomføring

Se «Relevante kompetansemål» på side 6 for å få ideer til hvordan man kan integrere prosjektet i forskjellige fag.

Dersom man ønsker å besøke Stortinget eller andre institusjoner bør man være tidlig ute med å booke tid!

DEL 1: BLI KJENT MED TEMATIKKEN/SAKEN

UKE 1: Hva er XXX?

UKE 2: Hva er utfordringene rundt tematikken/saken i din bydel/kommune?

Her kan Redd barna holde en workshop hvis det er behov. Vi tar utgangspunkt i problemtreet.

Maks en skoletime i hver klasse.

- **Problemtreet;** **45 min** med Redd Barna eller lærer. Gå mer i dybden på hva er problemet. Jobbe frem flere forslag til tiltak dere kan bruke i prosjektet.
- Videre kan man invitere inn relevante organisasjoner eller personer for å snakke om problematikken og utfordringene bydelen/kommunen ser.

UKE 3: Hva kan gjøres med utfordringene: Ideer / løsninger + hvordan bidra til endring

Denne uken må hovedfokus være å komme frem til noe som skal vises til på dialogmøtet med politikerne. Det skal ikke være en helt ferdig presentasjon, men det er fint å samle det man har så man kan konkretisere ideen sin litt, og at politikerne kan komme med konstruktive, nyttige tilbakemeldinger.

- Lage ferdig presentasjon til møte med politikere (Bakgrunn (hva), årsaker (hvorfor) og løsninger (hvordan))
- Bruk gjerne **Luftballongen-øvelsen**
Utover dette foreslår vi å se på hvordan man kan kommunisere om saken sin utad, og litt om bydels/kommunepolitikk (dette kan også komme senere eller tidligere i prosessen):
- **Si;D** – fortelle om hvordan for å skrive innlegg (Redd Barna har kontakt i redaksjonen og kan invitere inn)
- **Lokalavis**, hvordan få saker på trykk lokalt?
- **Hva er bydels/kommunepolitikk** – vise film + opplegg (eks, **hersketeknikkøvelsen**).
- **Invitere inn eksternt**; for eksempel UngOrg eller PRESS kan holde foredrag/workshop om politikk og ung medvirkning

UKE 4: Jobbe videre mot ferdig tiltak, Budsjett

- **Hva kan tiltaket koste?** Hvordan finansieres det? Hvem kan være samarbeidspartnere?
- **Hvordan prioriterer politikere?** Lær om budsjettering og prioriteringer!
SPILL: **Snasen** eller **Spleiselaget Byen**

DEL 2: MØTE MED POLITIKERNE, DIALOGMØTET

UKE 5: Dialogmøtet

- Jobbe med presentasjonen og spørsmål til politikerne (OBS husk at dette kun skal være utkast!)
- Gjennomføre møtet med politikere

DEL 3: JOBBE VIDERE MOT FERDIG TILTAK

UKE 6: Hvordan kan ungdom påvirke? Hvordan bruke stemmen sin?

- **SLAM Poesi:** invitere slampoet til klassen, eller bruke ferdig undervisningsopplegg med **film og lærerveileder**.
- Invitere **journalist fra Si;D?**
- **Opplegg til norsk / samfunnsfag;** Skrive kronikk om ungdom og TEMATIKKEN (Norsk) som skal sendes inn til Si;D
- **Oppstart planlegge avslutning:** velge ut 2 elever per klasse som er i plankomiteen. Møte med Redd Barna. Vi inviterer/oppfordrer til at noen av elevene er med å planlegge selve avslutningen.
- **Politisk påvirkning;** invitere Press, LNU eller UngOrg.

UKE 7: Videre arbeid med ideene, eventuelle eksterne på besøk.

UKE 8: Jobbe videre med tiltak

- **Redd Barna-dag på skolen eller eksternt:** For eksempel en full dag i lokaler utenfor skolen med filmvisning og et opplegg RB planlegger. Kan utvikles i samarbeid med lærere.
- **Jobbe videre med avslutning;** gjester som må inviteres? Underholdning, politikere, media, andre relevante personer?

UKE 9: Ferdigstille presentasjoner og planlegging av avslutningen

- **Forberede avslutning**
 - Sted booket?
 - Presentasjoner
 - Kjøreplan for avslutningen
 - Har vi alle gjester bekreftet?
 - Artist/underholdning?
 - Mat?
 - Annet?

UKE 10: Avslutning! Presentere og overrekke tiltakene til politikerne

Forslag til alternativ gjennomføring

Dersom det ikke passer med timeplanen å legge inn arbeid med prosjektet over en så lang periode, kan man sette av noen hele dager til å jobbe med prosjektet. Da kan man for eksempel ta utgangspunkt i «**Innovasjonscamp**»-metoden fra UngtEntreprenørskap.

Illustrasjon av prosjektperioden:

For mer informasjon om prosjektet, og tilgang til alt av undervisningsmaterieil, se nettsidene til Helt ærlig!.

Relevante kompetansemål:

En oversikt over hvilke kompetansemål etter 10. trinn som er relevante for politisk påvirkning og for Demokrati og medborgerskap – vise tverrfagligheten ved å trekke frem relevante kompetansemål fra alle fag:

DEMOKRATI OG MEDBORGERSKAP:

- Gi elevene kunnskap om demokratiets forutsetninger, verdier og spilleregler
- Gjøre elevene i stand til å delta i demokratiske prosesser
- Gi elevene forståelse for sammenhengen mellom demokrati og sentrale menneskerettigheter som ytringsfrihet, stemmerett og organisasjonsfrihet
- Få innsikt i at demokratiet har ulike former og uttrykk.
- Forstå sammenhengen mellom individets rettigheter og plikter.
- Skolen skal stimulere elevene til å bli aktive medborgere, og gi dem kompetanse til å delta i videreutviklingen av demokratiet i Norge.
- Forstå dilemmaer som ligger i å anerkjenne både flertallets rett og mindretallets rettigheter.
- Øve opp evnen til å tenke kritisk, lære seg å håndtere meningsbrytninger og respektere uenighet.
- Lære hvorfor demokratiet ikke kan tas for gitt, og at det må utvikles og vedlikeholdes.

KUNST OG HÅNDVERK:

- Utvikle løsninger gjennom en trinnvis designprosess og vurdere holdbarhet, funksjon og estetisk uttrykk
- Analysere hvordan identitet og stedstilhørighet blir kommunisert i arkitektur, klestradisjoner, kunst eller gjenstander, og integrere kulturelle referanser i egne skapende arbeid
- Undersøke hvordan kunst, inkludert samisk kunst, kan bidra i samfunnskritikk, og skape kunstuttrykk som belyser utfordringer i egen samtid
- Lage skisser til fornyelse av lokale omgivelser og modellere arkitektoniske løsninger som tar vare på ulike behov og interesser

NATURFAG:

- Stille spørsmål og lage hypoteser om naturfaglige fenomener, identifisere avhengige og uavhengige variabler og samle data for å finne svar
- Analysere og bruke innsamlet data til å lage forklaringer, drøfte forklaringene i lys av relevant teori og vurdere kvaliteten på egne og andre sine funn
- Gi eksempler på dagsaktuell forskning og drøfte hvordan ny kunnskap blir generert gjennom samarbeid og kritisk tilnærming til eksisterende kunnskap

MATEMATIKK:

- Bruke funksjoner i modellering og argumentere for framgangsmåter og resultat
- Modellere situasjoner knyttet til reelle datasett, presentere resultatene og argumentere for at modellene er gyldige

NORSK:

- Gjenkjenne og bruke språklige virkemidler og retoriske appellformer. Bruke kilder på en kritisk måte, markere sitater og vise til kilder på en etterrettelig måte i egne tekster

SAMFUNNSFAG

- Reflektere over hvordan mennesker har kjempet og kjemper for endringer i samfunnet og samtidig har vært og er påvirket av geografiske forhold og historisk kontekst
- Utforske og beskrive hvordan menneske- og urfolksrettigheter og andre internasjonale avtaler og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til mennesker, likestilling og likeverd
- Reflektere over hvilke aktører som har makt i samfunnet i dag, og hvordan disse grunngir standpunktene sine
- Utforske ulike plattformer for digital samhandling og reflektere over hvordan digital deltakelse og samhandling påvirker former på og innholdet i samfunnsdebatten
- Beskrive trekk ved det politiske systemet og velferdssamfunnet i Norge i dag og reflektere over sentrale utfordringer, samt å gjøre rede for politiske institusjoner i Norge og deres rollefordeling
- Gi eksempler på hva samarbeid, medvirkning og demokrati innebærer nasjonalt, lokalt, i organisasjoner og i skolen
- Sette i gang refleksjonsprosess over likheter og ulikheter i identiteter, levested og samfunnsstrukturer, og drøfte muligheter og utfordringer ved mangfold
- Reflektere over hvilke aktører som har makt i samfunnet i dag, og hvordan det politiske systemet påvirker livene til borgerne
- Vurdere hvordan arbeid, inntekt og forbruk kan påvirke personlig økonomi, levestandard og livskvalitet
- Vise forståelse for og kompetanseutvikling innen refleksjon over seg selv som en del av et samfunn og hvordan de kan påvirke sitt eget og andre sine liv i dag og i fremtiden

MUSIKK

- Utforske og reflektere over hvordan musikk, sang og dans som estetiske uttrykk er påvirket av og uttrykk for historiske og samfunnsmessige forhold, og skape musikalske uttrykk som tar opp utfordringer i samtiden
- Utforske og drøfte hvilken betydning musikken og dansen har i samfunnet, og etiske problemstillinger knyttet til musikalske ytringer og musikkulturer

Ulike ressurser:

På nettsidene til **Helt ærlig!** finner du alt undervisningsmateriellet vi har utviklet og samlet for prosjektet. I tillegg finner du mye god informasjon og undervisningsopplegg på disse sidene:

Nettsidene til bydelen eller kommunen din kan være et fint sted for å lære mer om ditt lokalmiljø.

Barnas Valg – Redd Barna – her kan du finne flere filmer om demokratiet, samenes nasjonaldag og de politiske strukturene i Norge. <https://barnasvalg.reddbarna.no/demokratiet>

KS Ung er en samling digitale spill, læringsressurser og filmer om lokaldemokrati, kommuner, medbestemmelse og yrker i kommunal sektor. Ressursene er gratis og passer for elever på 10. trinn og i videregående skole. <https://www.ks.no/fagomrader/barn-og-unge/ks-ung/>

b.stem – et digitalt rollespill om medvirkning og lokaldemokrati som kan settes opp i alle klasserom. I gruppearbeid drøfter elevene informasjon fra ulike kilder og får innsikt i hvordan man kan påvirke det politiske systemet <https://www.ks.no/fagomrader/barn-og-unge/ks-ung/laringsspill/b.stem/>

Snasen – læringsspill der elevene er en kommunedirektør som skal bygge opp kommunen sin. Valgene de tar får konsekvenser for økonomi, arbeidsledighet, innbyggertall og innbyggernes tilfredshet <https://www.ks.no/fagomrader/barn-og-unge/ks-ung/laringsspill/snasen/>

Ung.no er det offentliges informasjonskanal for ungdom. Her kan du blant annet lære mer om kommunens ansvar og rolle https://www.ung.no/demokrati-og-valg/653_Kommunens_oppgaver.html

Ditt valg (2021) er en læringsressurs som inneholder alt du trenger å vite om valget og hvordan Norge styres. Sidene inneholder årstilpasset undervisningsmaterieell, problemstillinger og videoer <https://www.elevkanalen.no/open/DittValg2021>

UngMed (UngOrg) er en avdeling hos UngOrg som spesialiserer seg innen ungdomsmedvirkning <https://ungmed.no/>

Dembra er et komplett opplegg som tilbyr veiledning, kurs og nettbaserte ressurser for forebygging av ulike former for gruppefiendtlighet. Kjernen i Dembra er forebygging gjennom å bygge demokratisk kompetanse, med inkludering og deltakelse, kritisk tenkning og mangfoldskompetanse som sentrale prinsipper. De tilbyr mye undervisningsmaterieell i forskjellige temaer helt gratis <https://dembra.no/no/dembra-skole/>

E-Ung – ungdomsråd fra Hæææ? Til Åh! – en nettside med filmer og informasjon om hva et ungdomsråd er og hva de gjør <https://www.e-ung.no/>

Valget er ditt er et digitalt spill der elevene skal være stortingsrepresentanter og gjøre valg og prioriteringer for fremtidens Norge. Dette kan også gjøres PÅ STORTINGET. Stortinget har et stort formidlingstilbud for ungdomstrinnet, og tilbyr til og med reisestipend. <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/oversikt-over-omvisninger/besok-og-formidlingstilbud-for-skoler/formidlingstilbud-ungdomstrinnet/>

Kanskje har elevene lyst til å tipse **media** om tiltaket/tiltakene sine, og engasjementet sitt? Lokalaviser er ofte interesserte i lokale saker med engasjert ungdom. Ta kontakt! Framtida er en nynorsk avis for unge. Målet er å styrke engasjementet til unge og skrive om saker som opptar unge <https://framtida.no/> Kontakt: tips@framtida.no

Husk at både Stortinget, Rådhuset og kanskje til og med kommunehuset tar imot besøk og tilbyr guidede turer. Det er bare å ta kontakt!

